

Burján Eszter:

DUNAKESZI HORGÁSZTAVAK – TÖZEGTAVAK TÉRSÉGE TÁJRENDEZÉSI TANULMÁNYTERV

SZIE Tájépítészeti, -védelmi és -fejlesztési Kar, Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék
Konzulens: Módosné Bugyi Ildikó

Nemes Zoltán

A területi tervezésben potenciálisan minőségi fejlesztési lehetőségeket magukban rejtő zöldterületek funkciókeresése és hasznosítása tájépítésmérnöki szemléletmódot, megoldásuk komplexen és következetesen átgondolt, a térség további fejlődési irányát meghatározó tájrendezési-tájtervezési szakértelmet igényel.

A tervezési terület, kb. 110 ha-os térsége Dunakeszi közigazgatási területén belül, annak déli határvonala közelében helyezkedik el. A Horgásztavak-Tőzegtavak térsége a település utolsó, közcélúvá tehető zöldfelületeként - az agglomerációs terjeszkedés, a települések „összenövése” és a szuburbanizáció jelenségének előretörése következtében - veszélyben van. A választott terület konfliktusokban gazdag: a különböző területhasználati igényeknek egyidejűleg, egyszerre kell megfelelnie (bányászat, üdülés, horgászat, vízbázis-védelem, üdülőterület-bővítési igények stb.).

A tanulmányterv célja a választott mintaterületen fent említett konfliktusok, különösen az üdülés-idegenforgalom, és a KÖRNYEZET-, TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELEM érdekeinek összeegyeztetése volt. Alapvető követelményként tekinttem a térség kiegyensúlyozott fejlődési lehetőségeinek elősegítését, a jövő fejlesztési irányainak szem előtt tartását. Tájrendezési tervem jelen igényeknek és követelményeknek megfelelően, egy közcélú, rekreációra alkalmas, nagy vonzáskörzettel bíró területi fejlesztést célozott meg, a természeti értékek megőrzésére pedig külön hangsúlyt fektetett.

A tervezést megalapozó vizsgálatok a tervi előzmények ismeretét, a terület adottságainak, lehetőségeinek és korlátainak feltárását, valamint az igények feltérképezését jelentették. A vizsgálati eredmények alapján, az egyes lehetőségek és a jövőben jelentkező igények együttes számbavétele visszaigazolta, hogy Dunakeszi Horgásztavak térségének üdülési-idegenforgalmi célzatú tájrendezési fejlesztése helytálló. Azonban a tervezés céljaként kitűzött minőségi fejlesztést szolgáló üdülési tájhasznosítást a tájhasználati konfliktusok (bányaterületek környezetterhelő és esztétikailag kedvezőtlen hatása, a közlekedésből származó forgalmi eredetű terhelés, az ivóvízbázis veszélyeztetése, az infrastruktúrális hiányosságok stb.) korlátozzák.

Tájrendezési javaslataim által - a természetvédelem és az üdülés-idegenforgalom érdekeit egyaránt figyelembe véve -, az érdekellentétek minimalizálódtak. Az üdülési turisztikai potenciált rejtő adottságok közül elsődlegesen a kavicsbányatavak és a tőzegtavak, valamint a bányatörténetileg, és botanikailag értékes felhagyott homokbánya, illetve a régészeti lelőhely feltárások területei bírtak nagy jelentőséggel. Az üdülési - idegenforgalmi fejlesztéseket ezekre az attrakciókra alapoztam úgy, hogy azok adottságai, értékei a használatbavétel miatt ne károsodjanak. A táj és a természeti környezet védelmére különös tekintettel átfogó javaslatokat adtam a tervezési terület egészére, és megoldást nyújtottam jelenlegi környezet- és természetvédelmi, valamint tájhasználati konfliktusaira.

A tanulmányterv segítséget nyújthat a társtervezők számára a településrendezési terv alátámasztó tájrendezési munkarészének készítéséhez.

Drexler Dóra:

Táj és Tájértékelés

A táj szimbolikus jelentése és a tájértékelési módszerek összefüggésének vizsgálata Franciaország és Németország összehasonlítása alapján

SZIE Tájépítészeti, -védelmi és -fejlesztési Kar, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

Konzulens: Prof. Dr. Csemez Attila

A táj nemcsak a természet anyagi megjelenési formája, hanem szimbólum is. A táj egy gondolati képződmény. Ehhez a képződményhez különböző kultúrákban illetve különböző országokban eltérő jelentéseket társítanak. Az, hogy a táj egy kultúrkör vagy egy ország lakói számára milyen szimbolikus jelentéssel bír, illetve az, hogy miképpen észlelik és értelmezik az emberek a tájat, függ az adott országot meghatározó kultúrtörténeti korszaktól.

Számos országban módszereket dolgoztak ki, amelyek segítségével a tájak szépségét kívánták értékelni, elsősorban tervezés céljából. Munkám feltevése az, hogy a különböző tájértékelési módszerek eltérő normatív értékelési szempontjai megfelelnek az adott kultúrkör tájértelmezésének, illetve tükrözik azt. A feltevést két ország, Franciaország és Németország összehasonlítása alapján vizsgálom meg. A választás azért esett e két országra, mert a táj értelmezése Franciaországban illetve Németországban nagyon jellegzetes és egymástól eltérő.

A Franciaországban jellemző tájértelmezés elsősorban a felvilágosodás eszmekincsén alapul, míg a Németországban domináns tájfelfogás a romantikában gyökerezik. Ennek megfelelően alakul a két országban a táj szimbolikus jelentése és a szépségének megítélése is, amelyeket Kant és Herder alapján ismertetek. A két ország tájértelmezéséből kiindulva hipotéziseket állítok fel a francia, illetve a német tájértékelési módszerekben várható szépségmegítélési eljárásokról és kritériumokról, hogy ezek segítségével igazoljam majd munkám fenti feltevéseit.

Következőleg a francia, illetve a német tájértékelési gyakorlat válogatott módszereit vizsgálom meg, az azokban található, ténylegesen alkalmazott szépségértékelési eljárások és kritériumok szempontjából. Franciaországból Avocat (1984): *Essai de mise au point d'une méthode d'étude des paysage*, illetve Béringuier & Béringuier (1991): *Manière paysagère: Une méthode d'étude des pratique* című munkáját, Németországból pedig Kiemstedt (1967): *V-Wert-Verfahren*, Nohl (1993): *Verfahren zur Ermittlung der Beeinträchtigungen des Landschaftsbildes durch mastenartige Eingriffe* és Demuth & Fünker (1999): *Das Verfahren zur Berücksichtigung des Schutzgutes Landschaftsbild in der Landschaftsplanung* című módszerét elemzem. A fenti tájértékelési eljárások alkalmazott szépségértékelési kritériumait a hipotetikus kritériumokkal összevetve vonom le a dolgozat végkövetkeztetését: A tájértékelési módszerekben valóban a mindenkori tájértelmezés tükröződik.

Hangsúlyozni kell, hogy az esztétikai, illetve szimbolikus értelemben vett tájat értékelő módszerek hatással vannak az anyagi valóságra (mivel a tájértékelés tájtervezéshez vezet), a valóság változása pedig visszahat a táj esztétikai és szimbolikus jelentésére. Ezt a kölcsönhatást tehát nagyban megszabja, hogy a tájértékelési módszerek mennyire veszik figyelembe egy adott térség tájfelfogását. A tájtervezés kereteit egységesítő Európai Unió programok (pl. INTERREG III B – L.O.T.O.) esetében döntő ez a szakmai és politikai kérdés. Dolgozatommal többek között e sokrétű témakör további kutatását kívánom ösztönözni.

Témavázlat a TDK-dolgozathoz ***(Kari Tudományos Diákkonferencia, 2002. ősz)***

A dolgozat címe: Tájváltozás Zamárdi térségében

A témaválasztás indoklása: A Balaton-parti települések életében a jövőben meghatározó szerepe lesz annak, hogy az Országgyűlés 2000-ben elfogadta a „Balaton-törvény”-ként ismert jogszabályt, amely – többek között – a térség kiegyensúlyozott területi fejlődése érdekében született meg. A tó környékén az utóbbi évtizedekben fokozódott a széttelepülés, a természeti értékek degradációja, a tájkarakter szétesése, kedvezőtlen tájalakulási tendenciák kerültek előtérbe. Ennek a folyamatnak a megállításához a törvényi előírások maximális figyelembevétele szükséges.

Kiemelt helyzetben vannak a partközeli települések, melyek sorából személyes kötődésem miatt választottam Zamárdit. Célom az volt, hogy feltárjam a térségben bekövetkezett változásokat, különös tekintettel a jelenlegi tendenciákra. A terület sajátosságaiból adódóan az értékelés során az üdülést és a fejlesztést helyeztem előtérbe, míg javaslataimmal a meglévő értékek megőrzéséhez, kihasználásához, a károk megelőzéséhez kívántam hozzájárulni.

A dolgozat felépítése: A vizsgálati szakaszban foglalkoztam a földrajzi adottságokkal, a település történetével, az üdülőtáj kialakulásával. Külön alfejezetben írtam azokról a területekről, melyek a napjainkban zajló változások színtereit adják, ezáltal kiemelten kezelendők (veszélyeztetettségük vagy egyéb okok miatt). Az értékelési munkarészben különböző módszerekkel tártam fel az egyes (beépített és még beépítetlen) területek jellegét, értékét, főleg a rekreáció és a fejlesztési lehetőség szempontjából. Itt a szöveges értékelésen kívül egy pontozásos módszer kidolgozásával, SWOT-analízissel és a Balaton-törvény konkrét területi vonatkozásaival foglalkoztam. A pontozásos értékelés eredményei alapján három területet még tovább vizsgáltam, ezek: a szabad strand területe, a Brettyó és a Diászó-völgy. Az értékelések összefoglalása után a javaslati szakaszban az általános érvényű javaslatok megfogalmazása mellett a fenti három területre fókuszáltam. Mivel üdülési szempontból értékes területek ám befolyásoltságuk különböző, tájépítészeti módszerekkel különböző hasznosításuk lehetséges. A Diászó-völgy az ott működő hulladéklerakó rekultivációja után új sport és/vagy kulturális központtá válhatna, így lehetőség lenne a turisztikai kínálat – parttól távolabbi – bővítésére. A szabad strandon a part mesterséges kialakításának feloldásával, a park átalakításával partrehabilitáció és -revitalizáció valósulhatna meg. Végül a Brettyó területén a természetvédelmet és a hagyományőrzést, bemutatást javasoltam előtérbe helyezni, Szántódpusztá egyfajta folytatásaként.

Farkas Szilvia

Budapest, 2002. október 14.

V/C

TDK Témavázlat

Tájtervezési Tanszék

Fehér Dóra

2002. október 14.

Tervezett cím: A Balaton-felvidék tájalakulása az emberi elvárások tükrében

A történelem folyamán az ember tájalakító tevékenysége híven tükrözi a különböző társadalmi elvárások változását. A különböző korok eltérő mértékű beavatkozásai, a települések fejlődése nemcsak a technikai újításokról mesélhetnek, hanem a kezdeti alázatot, harmóniát követő egyre erőteljesebb és olykor durva beavatkozásokról is, melyek akár tönkre is tehetnek egy területet, annak kedvező eredeti adottságai ellenére.

A táj alakítása az ember által, ennek vizsgálata lenne fő célkitűzésem. Ezt a Balaton-felvidék kapcsán tenném meg. Ennek egyik oka az, hogy itt élek. A másik, hogy igen jó adottságú terület, ennek következtében évezredek óta folyamatosan lakott terület. A harmadik pedig, hogy igen szignifikánsan változtak a különböző tájhasználatok és a köztük lévő fontossági sorrend még az elmúlt száz évben is. Fontos lehet a terület ilyen szempontok szerinti értékelése. Segíthet abban, hogy ne aknázzuk ki a jövőben még fontossá válható adottságainkat, illetve ne tegyük tönkre a már most is kedvezőnek tartottakat.

A TDK kapcsán azt szeretném vizsgálni, hogyan kapcsolódik össze az emberek elképzelése történetileg a tájjal, illetve a táj alakítóival, alkotóelemeivel. A tájalkotó elemek eltérő haszonnal rendelkeznek a különböző korok számára. Ezért szeretnék az elején egy szempontrendszerrel összeállítani a tájalkotó elemekből, s azután ezek meglétét, illetve nem létét vizsgálva értékelést mondani arról, mely korban mi volt elsődleges az emberek számára.

A következő rész tehát egy történeti áttekintés lenne a területről, különös tekintettel arra, mikor, milyen adottságok közelében telepedtek le az emberek, hol és hogyan keletkeztek új települések, mely települések néptelenedtek el, és melyek voltak azok, melyek szinte folyamatosan lakottak évezredek óta. Mindezek miéртjére keresném a választ. Talán így növelhető annak az esélye is, hogy az ember előre tudja látni a jövő elvárásait, illetve egy igazabb értékelést lehet talán adni a mostani használatok helyességéről is.

Az átláthatóság érdekében a különböző korokat és vizsgálatokat térképen is megjeleníteném. Ezt 4.0 Mapinfo-ban tenném meg, M= 1:100 000-es alaptérképen.

Vetier Márta

Játsszunk együtt Integrált játékszerek és játszóterek TDK dolgozat

A játéknak nagyon fontos szerepe van a gyerekek fejlődésében - ezen keresztül szerzik meg a világról szóló információik jelentős részét. Játzás közben fejlődik a gyerek személyisége, egyénisége, fejlődik a fizikuma, mozgáskoordinációja, térérzékelése. A fogyatékossgal élő gyerekekre ez ugyanúgy igaz, mint ép társaikra.

Mindenkinek joga van emberhez méltó módon élni. Jelenleg sok ember van, akik valamilyen ok, sérülés miatt hátráltatott helyzetbe kerültek. Számos akadályba ütköznek életük során: többek között a közlekedési akadályokba, a társadalmi akadályokba és szocializációs nehézségekbe.

Játszótereink sem tesznek eleget az akadálymentességnek. Mozgáskorlátozott, vak, gyengénlátó, értelmi sérült gyerekek nem tudják kellő biztonsággal és ugyanolyan lehetőségekkel használni azokat, mit ép társaik. Akadálymentes játszóterek létrehozásakor az a cél, hogy a közös használatú játszótereken az egyes játékszerek kínáljanak olyan alternatívákat, amelyek lehetővé teszik, hogy mindenki megtalálja számára ideális használati módot. Ezáltal elősegítjük egymás megismerését és elfogadását.

A játszóterek akadálymentesítése jelent:

- fizikai akadálymentesítést (megközelíthetőség)
- játékeszközök akadálymentesítése (minden gyerek képes legyen használni)
- részvételi lehetőséget a játékokban
- egyenlő játszási lehetőségeket
- felnőttek és gyerekek közös használatának lehetőségét
- széles játék-skálát mindenkinek
- biztonságot és kihívást

A játszótereken belül az **egyes játékszereknek** is akadálymentesen és integráltan használhatónak kell lennie. *Mozgáskorlátozott gyerekek* számára elsődleges szempont a megközelíthetőség - oda tudjanak menni a játékszerhez (játszótér akadálymentessége) és fel tudjanak jutni a játékszerre (játékeszköz akadálymentessége). A dolgozatomban sorra veszem a játszótereken elhelyezhető játékszereket (hintákat, csúszdákat, billenő és forgó játékszereket, egyensúlyozó szereket, mászókákat, homokozókat) és különböző megoldásokat kínállok fel arra, hogy ezeket hogyan lehet akadálymentessé átalakítani anélkül, hogy a játékeszköz elveszítené funkcióját.

A *vak és gyengénlátó gyerekek* számára a tájékozódást kell megkönnyíteni. Megjelölök néhány apró elemet, vezetvonalat, tájékozódást megsegítő elemet, amelyeket a játszótereken és a játékszereken alkalmazva lehetővé válik, a játékeszközök kellő biztonság melletti használata. A játszóterek alkalmasak arra is, hogy hétköznapi dolgokat is bemutassunk a gyerekeknek - játékos formában. Vakok számára ez nagyban megkönnyítheti az életben való boldogulást.

A *szellemileg és halmozottan sérült gyerekek* sokszor még idősebb korukban is szívesen játszanak. Biztosítani kell számukra, hogy nagy gyerekként is használni tudják a játék eszközöket, azok ne jelentsenek veszélyforrást.

Az akadálymentes, integrált játszóterek lehetővé teszik, hogy sérült és ép gyerekek közösen játszanak.